

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 37 (3493) ●

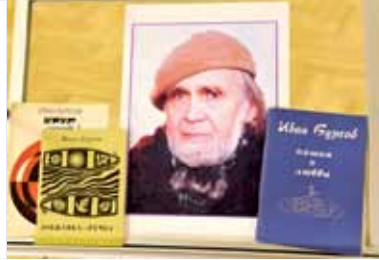
● ЧАЦВЕР, 6 КАСТРЫЧНІКА, 2016

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Буслік лятае ў Неапалі

Летась у горадзе Катанзара быў адкрыты філіял Асацыяцыі беларусаў з Неапаля “Bellarus”. Адрэаляні суполкі могуць з’явіцца і ў іншых рэгіёнах Італіі. **Стар. 2**

Маскоўскі беларус Іван Бурсаў
Стар. 3

Кірмашовыя сустрэчы

Беларусы Даўгаўпілса пабывалі на Ганненскім кірмашы ў Зэльве і цяпер чакаюць гасцей адтуль — ужо на сваім кірмашы **Стар. 4**

РЭПАРТАЖ З ГЛЫБІНКІ

Лактышы, на таленты багатыя

На традыцыйным свяце, што ладзілася ў Ганцавіцкім раёне, вяскоўцы частавалі гасцей гарачай юшкай, а на выставе ўраджаю здзіўлялі кавунамі — са сваіх сотак!

Кацярына Мядзведская

Шмат ужо год па Ганцавіцкім раёне Брэстчыны ў жніўні-верасні праходзяць Святы вёсак. Танцавалі ды спявалі ўжо ў Будчы, Агарэвічах, Чудзіне, Ясіцы, Яловай... Чарга дайшла й да Лактышоў. У інтэрнэце знаходзім: вёска вядомая з XVI стагоддзя як паселішча ў Наваградскім ваяводстве Вялікага Княства Літоўскага. Сёння там сапраўдны рай для рыбакоў. Гэта і рэчка Лань, і прыток яе Нача недалёка. А ў 1977-м было створана вадасховішча “Лактышы”. Па словах мясцовых рачных заўсёднякаў, там ловіцца болей за 30 розных відаў рыб, без карасёў-акунёў-краснапёрка ніхто ніколі “з вады” не адыходзіў, трапляюцца і карп, таўсталобік, шчупак...

Рыбна ў Лактышах! І яшчэ да пачатку свята плыву па наваколлі водар юшкі. Яна кіпела ў вялікім чыгуне і

вядры над вогнішчам. “Калі ласка, частуйцеся! — усмешкай сустрэае гасцей свята кухар, загадчык мясцовага Музея рыбалоўства Мікалай Ленкавец. — Юшка — з карпа: толькі ўранні вывудзілі. Як свята вёскі, то вару шмат: каб усім хапіла!” Паспрабавала: смачна! Трошкі саладкаватая, ды з перцам, як параіў Мікалай Дзмітрыевіч, самае тое!

Перад клубам збіраюцца вяскоўцы і госці, усе — прыгожыя, прыбраныя. “А як жа! Такое свята раз на год бывае, — ахвотна ўступае ў размову лактышанка Яўгенія Краўчук. — Калі ж яшчэ пабачу каго з другога канца вёскі? У нас жа каля 400 хат! Мо хіба толькі на наступны год... Іншыя ж свята — дні нараджэння, Вялікдзень, Новы год — больш сціплыя, сямейныя. Толькі гэтак гуляем усе разам”.

Юных наведнікаў свята, бачыла, цікавіла выстава “Побыт нашых

Даўнія прылады працы для юных цяпер — экзотыка

продкаў”. Дзяўчынкі цягнуліся да свайго: адкрывалі накрыўкі на збанках, круцілі калаўрот, саджалі лялькі ў калыску... А хлопчык гадоў двух сам дагадаўся, для чаго зроблена драўлянае крэселка, ды ўсеўся ў яго. Быў там і стол з талеркамі, лыжкамі, глінянымі гаршчэкамі, самаварам. А побач — травяныя зборы на розныя выпадкі жыцця. “Колькі роз-

ных траў летам у Лактышах, колькі кветак! — расхвальвае палескую глыбінку мясцовая жыхарка Вольга Мышкавец. — Збіраем кмен, канюшыну, скрыпень, чабор, рамонкі... Дзе-нідзе можна знайсці нават рэдкі Венерын чаравічак. Пасля высушваем сабранае — такая пахкая гарбатка! І каву можам з жалудоў рабіць”.

→ **Стар. 4**

ПАДЗЕЯ

Хто дбае, той мае

Іван Іванаў

Беларускі культурны цэнтр адкрыўся ў Кішыневе

Дзе актыўна працуе дзяспара — там будзе і падтрымка дзяржавы. Пра тое не раз пісала газета. Яскравы прыклад такога ўзаемадзеяння знаходзім і ў навінах апошніх дзён. Пра крэатыўныя праекты беларускіх суполак у Малдове добра ведаць чытачы. Сярод аўтараў газеты — кіраўнік Беларускай грамады ў Малдове Юры Статкевіч, кіраўнік Міжнароднага таварыства дружбы і супрацоўніцтва “Малдова—Беларусь” Генадзь Зяньковіч: ён жа і кіраўнік Асацыяцыі беларусаў муніцыпія Кішынеў “Беларусь”. Журналіст, ураджэнец Капільшчыны робіць і радыёперадачу “Беларуская крыніца” — яна выходзіць штомесяц на Малдаўскім радыё пабеларуску. Цікава разгорваецца і дзейнасць Беларускага культурнага руху Малдовы, якім кіруе Ганна Мазур.

У апошніх паведамленнях карэспандэнтаў БЕЛТА чытаем: у Кішыневе 2 кастрычніка ўрачыста адкрыўся Беларускі культурны цэнтр, які размясціўся ў Цэнтры па праджах керамічнай пліткі, санітарнай керамікі і спадарожных матэрыялаў “Keramin: Grand Ceramica”. На здымках бачна, як чырвоную стужку пераразаюць Прэм’ер-міністр Беларусі Андрэй Кабякоў і міністр культуры Малдовы Моніка Бабук. Тэлерэпартажы з падзеі прайшлі па беларускіх тэлеканалах. Для напам’янення БКЦ выкарыстаны матэрыялы, перададзеныя Міністэрствам культуры і Міністэрствам інфармацыі Беларусі.

Пра падрабязнасці, мяркуем, раскажучы нашы сябры з Малдовы. Якіх мы шчыра віншуем з падзеяй!

АБРЫСЫ БУДУЧЫНІ

Медалі за інтэлект

Іна Ганчаровіч

Беларускія школьнікі стабільна паказваюць высокія вынікі на міжнародных прадметных алімпіадах. Такія дасягненні высока цэніць дзяржава: таленавітай моладзі аказваецца ўсебакавая падтрымка.

Перамогі, медалі ў спорце — гэта, канешне, здорава. Беларусы радуецца, што і на алімпійскай п’едэстале ў Рыа-дэ-Жанейра ўзышлі нашыя спартсмены. Ды і на прадметных алімпіадах здольны вызначыцца той, хто таленавіты, працавіты, мэтанакіраваны. І прэстыж краіны, як

вялікая мазаіка, складваецца з розных элементаў. Вядома ж, заўсёды ў цане — высокія дасягненні юных. А такіх, заўважым, у Беларусі шмат.

Нашы школьнікі паспяхова выступаюць на міжнародных прадметных алімпіадах, што падвышае станоўчы імідж Радзімы ў свеце. Мяркуюць самі. Штогод каля 40 беларусаў становяцца пераможцамі, прызёрамі складаных інтэлектуальных спаборніцтваў. Паводле інфармацыі Мінадукацыі, сёлета нашы паўдзельнічалі ў 10 міжнародных алімпіадах. “Там выступілі 46 беларускіх навучэнцаў, — гаварыла ў Мінску на прэс-канферэнцыі кансультант у праўленні агульнай сярэдняй адукацыі Міністэрства адукацыі

Анжэла Кудаярава. — Заваявалі 42 медалі: 5 залатых, 17 сярэбраных і 20 бронзавых”. І розніца ў колькасці медалёў, па яе словах, з году ў год вар’іруецца ў межах двух-трох. Стабільнасць! Няма такога, каб гадоў дзесяць таму беларусы прывозілі, напрыклад, па 20, а цяпер — 40.

Як працуе сёння гэты “перамогаздабывальны” механізм? Каб патрапіць на міжнародную алімпіяду, неабходна прайсці сур’ёзны адбор. На першым этапе “стартуюць” дзясяткі тысяч школьнікаў з усіх куткоў Беларусі: лепшых адбіраюць у класах, школах, гарадах і раёнах, абласцях. Потым праходзяць рэспубліканскія алімпіяды — па 150-200 удзельнікаў. І толькі 6 з іх

адбіраюцца. Пры тым, адзначыла Анжэла Кудаярава, заяўку на ўдзел у міжнароднай алімпіядзе можа падаць навучэнец любой установы адукацыі: ліцэя, гімназіі альбо сярэднеадукацыйнай школы: “Сёлета з 42 медалістаў 22 — гэта тыя, хто вучыцца ў Ліцэі пры БДУ, 10 — вучні мінскіх школ і гімназій, 8 — удзельнікі з розных абласцей краіны. Дарэчы, два сярэбраныя медалі — на 48-й міжнароднай хімічнай алімпіядзе і 50-й міжнароднай Мендзялееўскай алімпіядзе школьнікаў па хіміі — заваяваў выпускнік мінскай сярэднеадукацыйнай школы №47 Міраслаў Макарэвіч. А ў 2014-м пераможцам адной з міжнародных алімпіяд стаў вучань-вясковец з Гродзеншчыны”.

Самы “пладавіты” сярод рэгіёнаў краіны па колькасці заваяваных медалёў на працягу многіх гадоў — Мінск. Сёлета рывок наперад зрабіла Брэстчына: яе таленты нядрэнна выступілі на рэспубліканскім узроўні.

Добрыя вынікі штогод паказваюць беларускія школьнікі і на міжнародных турнірах прадметнай скіраванасці ды розных конкурсах. Турніры, патлумачыла прадстаўніца Мінадукацыі, гэта каманднае спаборніцтва. І там іншыя задачы: даследчыя. Часам нават іх аўтары не заўсёды ведаюць, як іх вырашаць. Бяруць вядомую задачу, робяць некаторыя абагульненні, затым мяняюць некаторыя параметры. → **Стар. 2**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Буслік лятае ў Неапалі

Летась у горадзе Катанзара быў адкрыты філіял Асацыяцыі беларусаў з Неапаля "Bellarus". Аддзяленні суполкі могуць з'явіцца і ў іншых рэгіёнах Італіі.

Газета "Голас Радзімы" пісала ўжо: у кастрычніку супляменнікі з Неапаля будуць прымаць гасцей з Беларусі (ГР, № 32, 25.08.2016). Артысты розных нацыянальнасцяў едуць на гастролях. Ладзіць праект "Беларусь шматнацыянальная" апарат Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў, а плячо падтрымкі на гэты раз падстаўляе Асацыяцыя "Bellarus". Неапальскія беларусы знаходзяць канцэртныя пляцоўкі, арганізуюць цікавую праграму для гасцей з Беларусі.

Пакуль самадзейныя артысты пакуюць чамаданы — гастролі пачнуцца 10 кастрычніка — раскажам пра тое, чым адметная беларуская суполка ў Італіі. Гутарым з прэзідэнтам Асацыяцыі "Bellarus" Таццянай Пумпулевай.

— **Колькі ўжо гадоў асацыяцыі?**

— Яна з'явілася ў 2010-м, цяпер у суполцы каля 200 чалавек. Ёсць сваё памяшканне, дзе мы сустракаемся, адзначаем святы, праводзім рэпетыцыі. Дарэчы, пры суполцы створаны хор "Спадчына", і летась ён выступаў пад час выставы, прысвечанай Марку Шагалу, у горадзе Cava dei Tirreni. Сярод нашых сяброў ёсць паэты, перакладчыкі, народныя майстры, творцы. Часта праводзім літаратурныя сустрэчы, круглыя сталы, майстар-класы. Так, нядаўна ў плыні праекта "Літаратура і кераміка" праходзілі навучальныя курсы па ганчарным мастацтве.

— **Таццяна, як Вы самі апынуліся ў Італіі?**

— Працавала настаўніцай пачатковых класаў і з 1996-га штогод суправаджала дзяцей з пацярпелых ад Чарнобыльскай аварыі рэгіёнаў Гомельшчыны, што ехалі на аздараўленне ў Італію. Аднойчы ў Неапалі сустрэлася са сваім будучым мужам, закахалася, выйшла замуж... Не ўсё, аднак, было проста: давалося пацвярджаць адукацыю, вывучаць італьянскую мову. Пасля вучылася ў Лінгвістычным універсітэце ўсходніх моў, які закончыла ў 2009 годзе.

АБРЫСЫ БУДУЧЫНІ

Медалі за інтэлект

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Прыняць удзел у турніры можа любая каманда з не больш чым з шасці навучэнцаў. "Сёлета ў турніры юных матэматыкаў паўдзельнічалі дзве каманды, вярнуліся з залатымі ды бронзавымі медалямі, — прадоўжыла гутарку ў прэс-зале галоўны спецыяліст упраўлення агульнай сярэдняй адукацыі Міндукацыі Алена Сенчанка. — З турніраў юных фізікаў практычна штогод нашы хлопцы прывозяць медалі, сёлета — атрымалі бронзу. Дарэчы, усе ўдзельнікі як міжнародных алімпіяд, так і турніраў павінны выдатна валодаць англійскаю моваю".

Дзяржава высока ацэньвае дасягненні юных, аказвае ўсебаковую падтрымку таленавітай моладзі. "Прозвішчы, імёны ўсіх

Таццяна Пумпулева

— **Ці на добрым рахунку беларуская арганізацыя ў Неапалі?**

— Нам ужо 6 гадоў, і завязаліся стасункі з многімі іншымі этнасуполкамі, наладзілі адносіны з адміністрацыяй горада і рэгіёна Калабрыя. З гэтага года Асацыяцыя "Bellarus" — у афіцыйным рэестры рэгіянальных аб'яднанняў, уключана ў спіс працоўных арганізацый "круглага стала" пры гарадскім муніцыпалітэце. Як бачым, дзейнасць асацыяцыі прыкметная. Увогуле ж Неапаль — трэці па велічыні горад Італіі: больш за мільён жыхароў. Шмат прадстаўнікоў розных нацыянальнасцяў — некаторыя імпрэзы ладзім з імі разам, на многія запрашаем як гледачоў. Часта прыходзяць і мясцовыя жыхары, а таксама рускамоўныя грамадзяне з краін, што ўтварыліся на постсавецкай прасторы. Пахвалюся: у апошні час было шмат публікацый у італьянскай прэсе пра дзейнасць нашай суполкі.

— **Назвайце самую значную падзею, якая адбылася ў вас за апошні час.**

— Безумоўна, гэта — адкрыццё філіяла асацыяцыі "Bellarus" у горадзе Катанзара, што ў рэгіёне Калабрыя. Вось рыхтуем прымаць дэлегацыю з Беларусі: самадзейных артыстаў праекта Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў "Беларусь шматнацыянальная".

— **Традыцыйнае пытанне:** пераможцаў алімпіяд, конкурсаў і турніраў да 31 года заносзяць у банк даных адоранай і таленавітай моладзі, — адзначыла Анжэла Кудаярова. — На ўзроўні дзяржавы ім даюцца такія льготы як пазачарговае атрыманне месца ў інтэрнаце ВНУ на час вучобы, прадастаўленне льготнага крэдыту на будаўніцтва або набыццё жылля, права першачарговага размеркавання пасля заканчэння ВНУ". А настаўнікі, якія падрыхтавалі пераможцаў прадметных алімпіяд, прэміруюцца на рэспубліканскім і мясцовым узроўнях.

— **Назвайце самую значную падзею, якая адбылася ў вас за апошні час.**

— Безумоўна, гэта — адкрыццё філіяла асацыяцыі "Bellarus" у горадзе Катанзара, што ў рэгіёне Калабрыя. Вось рыхтуем прымаць дэлегацыю з Беларусі: самадзейных артыстаў праекта Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў "Беларусь шматнацыянальная".

— **Традыцыйнае пытанне:**

Медалісты Ліана Хазалія і Міраслаў Макарэвіч

мету ставіцца настаўнік. Па словах Анжэлы Кудаяравай, сёння якасць падрыхтоўкі ў Беларусі школьнікаў да міжнародных алімпіяд высока цэніцца сярод педагогаў іншых краін. Таму, дарэчы, на зборы пры падрыхтоўцы да міжнародных

алімпіяд просяцца і нашы суседзі.

Так, напрыклад, да нас штогод прыязджае каманда з Літвы. Нашы школьныя настаўнікі здольныя не толькі разгледзець таленты ў вучня, але і на вельмі высокім узроўні падрыхтаваць іх да спаборніцтваў.

— **Таццяна, як вядома, у 2017 годзе будзе юбілей першай друкаванай Бібліі Скарыны. Ці не думаеце вы, што наш першадрукар, наведваючы ў 1514 годзе Падую і Рым разам з каралём Даніі, мог пабываць і ў Неапалі, каб паглядзець на вулкан Везувій ды руіны Пампеі?**

— Дзякуй за цікавую падказку! Мы паспрабуем пашукаць адпаведныя дакументы.

Галіна Івучь,
супрацоўніца Інстытута культуры Беларусі

ВЕСТКІ

Самара збірае сяброў

Мікалай Бойка

У шматнацыянальным карагодзе дружбы на самарскай зямлі ёсць і беларускі каларыт

Беларусы Самарскай вобласці беражліва захоўваюць і прымнажаюць свае нацыянальныя традыцыі, звычаі. На многіх святочных мерапрыемствах там гучаць беларускія песні — разам з рускімі, можна пабачыць харэаграфічныя кампазіцыі ў выкананні творчых гуртоў нашых супляменнікаў. Вось і ў Дзень дружбы народаў, які адзначаецца ў Самары на пачатку верасня, панавала атмасфера павагі, цікавасці да беларускай культуры. Сёлета свята атрымалася асабліва яркім, бо адзначалася 15-годдзе абласнога Дома дружбы народаў, 165-годдзе Самарскай губерні ды 430-я ўгодкі самой Самары. Сваю любоў да гістарычнай айчыны, сваё творчае натхненне нашы супляменнікі хораша паказалі на свяце.

Была разгорнута выстава вырабаў беларускіх майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, прэзентаваліся беларускія кнігі, перыядычныя выданні. Ансамбль беларускай песні "Каданс" у чарговы раз быў у цэнтры ўвагі: радаваў гасцей свята сваім выступам.

Артысткі з "Каданса"

Ірына Глуская, прэзідэнт суполкі "Руска-Беларускае Братэрства 2000" звяртае ўвагу: салісткі гурта ўдзельнічалі і ва ўшанаванні прадстаўнікоў этнааб'яднанняў, лаўрэатаў конкурсу журналістаў "СМІротворец — 2016". Ганаровыя дыпламы, узнагароды ўручаў губернатар Мікалай Мяркушкін. Ён выказаў падзяку калектыву Дома дружбы, кіраўнікам этнааб'яднанняў за вялікую працу: "Дзякуючы вамі ёсць гэтае свята. Мы з вамі неаднаразова сустракаліся, абмяркоўвалі самыя розныя пытанні. Вы заўсёды канструктыўна, паважліва ставіцеся адзін да аднаго, і гэта самае галоўнае". Губернатар адзначыў, што ў вобласці ёсць прадстаўнікі 157 нацыянальнасцяў, таму вельмі важна ўсім жыць у дружбе.

Кульмінацыяй свята стаў шматнацыянальны карагод дружбы. Да яго далучыліся актывісты моладзевага аддзялення беларускай суполкі, яе партнёраў (творчыя калектывы школ горада), артысты "Каданса". Адметна, што Дзень дружбы народаў Самарскай вобласці праходзіў у мікрараёне "Волгарь", побач з Алеяй дружбы народаў, закладзенай у верасні 2013-га. Там расце і беларуская ялінка — роднае дрэўца для ўсіх беларусаў вобласці.

РОДНЫЯ ЛЮДЗІ

Маскоўскі беларус Іван Бурсаў

Урадженец Магілёўшчыны, які даўно жыве ў Маскве, — аўтар шматлікіх зборнікаў вершаў. Ён да таго ж вядомы і як перакладчык твораў многіх беларускіх паэтаў на рускую мову.

Прэзентацый кніжак рознага роду праходзіць шмат. Я ж хачу расказаць не проста аб прэзентацыі — пра важную падзею на культурным полі беларуска-расійскага сяброўства. Мінным летам, у чэрвені, у Зале беларускай дыяспары Дзелавага і культурнага комплексу Пасольства Беларусі ў Маскве прайшла прэзентацыя саліднага выдання: зборніка вершаў 94-х беларускіх паэтаў “Дыхание времени”. Прычым усе вершы пераклаў з беларускай мовы на рускую выдатны беларускі паэт Іван Цярэнцьевіч Бурсаў.

Выданне, мушу запэўніць чытачоў, нешараговае, нават унікальнае. Па сутнасці, аўтарская анталогія беларускай паэзіі за XX стагоддзе. І што важна: тэматычна кніга прадаўжае знаёмства рускамоўных чытачоў з беларускай паэзіяй, распачатае крыху раней кнігай “Шаги” (2011). Гэты была таксама анталогія беларускай паэзіі — XVIII-XX стагоддзяў. Таксама ў перакладах Івана Бурсава. У новым выданні адлюстраваны літаратурныя тэндэнцыі савецкай эпохі. Пададзены разнапланавыя творы: як добра вядомых, так і малапрыкметных у літаратурным асяроддзі аўтараў, як з салідным творчым наробкам, так і пачаткоўцаў. Так што беларус Іван Бурсаў прыадкрывае, падае ў пэўным парадку, робіць больш даступна для рускамоўных аматараў паэзіі, спецыялістаў паэтычную і духоўную культуру беларускіх літаратараў за вялікі прамежак часу.

Аматыры паэзіі ў кнізе адкрыюць для сябе нямала новых імёнаў, спецыялісты знойдуць каштоўны ма-

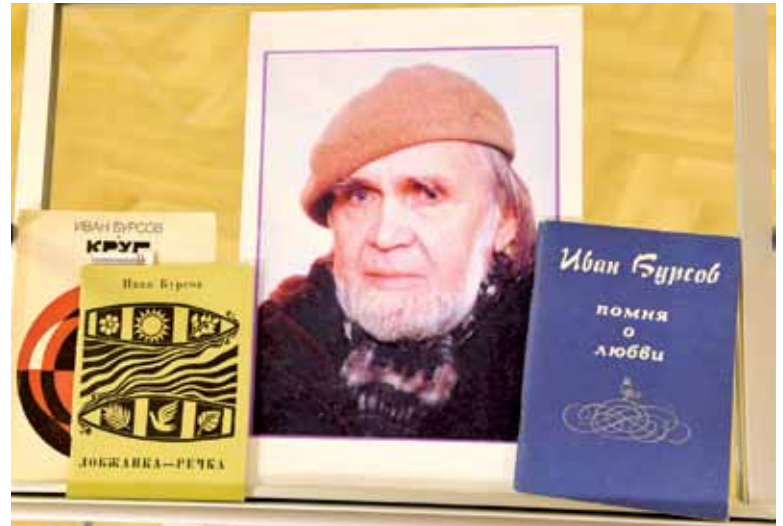

Удзельнікі маскоўскай вечарыны, на якой прэзентавалася анталогія “Дыхание времени”

тэрыял для аналізу, даследаванняў. Што за тэмы, вобразы прыцягвалі творцаў, якімі словамі адлюстроўвалі яны свае ўражанні, перажыванні, развагі? Цікава на тое паглядзець! І хто мае інтарэс да беларускай культуры, той зможа яшчэ больш наблізіцца да разумення яе сутнасці. Між тым Іван Бурсаў публікацыю кожнага з перакладаў дапоўніў каштоўнымі, важнымі для разумення і твора, і шляхоў развіцця літаратуры звесткамі, фактамі. Сама па сабе такая праца — грунтоўнае даследаванне. Па ўсім бачна, Іван Цярэнцьевіч праз усё жыццё адчувае моцную духоўную павязь з Бацькаўшчынай, яе творчымі людзьмі. Але ж ён не толькі перакладчык, дас-

ледчык — ён і аўтар больш чым 70-і зборнікаў вершаў! Сярод іх пераважна дзіцячыя вершы і казкі. Цяжка і ўявіць, колькі дзяцей і дарослых дакрануліся ўжо да цёплых, радасці, мудрасці ягоных вершаў. Кнігі Івана Цярэнцьевіча разляталіся раней па дзіцячых бібліятэках усяго Саюза, цяпер — пераважна па Расіі. У вершах ёсць і залацінкі гумару беларускага, і жывыя слоўцы ад нашых продкаў.

Сцігласць, моцная павязь з роднай Беларуссю, сяброўскія ды прафесійныя стасункі з беларускімі паэтамі, павага да іх творчасці — вось на якім грунце з’яўляюцца ў таленавітага паэта Івана Бурсава пераклады беларускіх вершаў на рускую мову. Па сутнасці, з

Зборнікі вершаў Івана Бурсава

розных твораў маскоўскі беларус ужо шмат гадоў складае цікавую мазаіку, і такім чынам становіцца бачным цэлы Паэтычны беларускі свет, блізка ды зразумелы яму. Цяпер з тымі скарбамі беларускага прыгожага пісьменства можна і нам бліжэй пазнаёміцца. У тым Паэтычным свеце ёсць месца як заснавальнікам беларускай літаратуры, так і сучасным аўтарам, як рэпрэсаваным ды пакалечаным ГУЛАГам, так і паэтам-эмігрантам. Выдавец тома “Дыхание времени” Віктар Хурсік называе Івана Бурсава “чалавекам-легендай рускай і беларускай літаратуры”. Прычым гэтая легенда, дзякуй Богу, жывая. Перад прэзентацый кнігі мы мелі магчымасць дзяку-

ючы інтэрнэт-трансляцыі сустрэцца з Іванам Цярэнцьевічам, і ён пачытаў свае вершы для дзяцей. Будучы вядучай, я прадставіла выданне, расказала пра жыццёвы і творчы шлях паэта. Дарэчы, на стэндзе ў Зале дыяспары, дзе праходзіла творчая сустрэча, былі прадстаўлены 79 выданняў Івана Бурсава: кнігі вершаў, казак для дзяцей.

Гаварылі мы таксама і пра іншыя выданні аўтара. У прыватнасці, пра зборнік “Шаги” распавёў вядомы літаратар-беларус з Масквы Алесь Кажадуб. Пра кнігу “Купальскі клад” цёплыя словы казала пісьменніца Любоў Турбіна, у біяграфіі якой таксама ёсць беларускія радкі. Гучалі вершы беларускіх паэтаў у перакладах Івана Бурсава са зборніка “Дыхание времени”: Яўгенія Янішчыц, Сяргея Панізьніка, Генадзя Бураўкіна, Ларысы Генюш, Яўгена Крупенькі, Дануты Бічэль-Загнетавай, Веры Вярбы, Іосіфа Скурко. Мы слухалі таксама ўласныя вершы Івана Бурсава для дзяцей: іх выбраў, дарэчы, сам аўтар. Асабліва кранала, калі гучалі радкі, нам з маленства знаёмыя. А сюжэты некаторых казак Івана Цярэнцьевіча, лёгка было пераканацца, маюць нацыянальны беларускі каларыт.

На заканчэнне творчай вечарыны гучалі традыцыйныя народныя песні Магілёўшчыны: іх выконваў наш беларускі фальклорна-этнографічны ансамбль “Кірмаш”.

Ірына Капчынская,
кіраўніца ансамбля “Кірмаш”,
удзячная чытачка вершаў і
перакладаў Івана Бурсава

У ПРАЦЯГ ТЭМЫ

Ад казак свет святлее

Іван Ждановіч

**У творчасці Івана Бурсава
кожны знойдзе для сябе тое,
што яму больш па душы**

Напрыканцы 60-х бацькі мае, прыехаўшы з Баранавіч, прывезлі дзіцячую кніжку. Такое ў сям’і трактарыста з вёскі Яцкаўшчыны здаралася нячаста, і для мяне было вялікім святам: нюхаць і гартаць яе, разглядаць малюнкi, чытаць вершаваныя казкі. Як цяпер помніцца: за акном — марозна, узоры на шыбах, гурбы снегу аж цераз платы, а ў хаце, ля печкі, цёпленка. Кошачка муркае. І казкі... Да кожнае была забавная прадмоўка. Кніжка называлася: “Сказкі с прысказкамі”. Лёгка глянуць і ў нэце: выдана ў 1968-м у Мінску. Дарэчы, адначасова ў хаце з’явілася і кніга “З майго летапісу”, выбраныя вершы Якуба Коласа: яе тата купіў для сябе. І не выпадкова, бо Колас быў яго любімым аўтарам: “Новую зямлю” чытаў услых дзеціям яшчэ ягоны бацька, мой дзед Юзiк. Дык вось, у тую зіму я ўпершыню й даведаўся пра Івана

Бурсава: то была ягоная кніга. Пэўна, майму тату Івану захацелася прывезці малому сыну Іванку кніжку менавіта ад пісьменніка Івана. Мусяць жа, з падтэкстам, з падказкай... Бо казаў, аддаючы падарунак: “Чытай, сыноч, вучыся: можа й ты калі вершыкі складаць будзеш...”

Ад Коласа — да Бурсава... Эстафета павагі да вершаванага слова ў глыбінцы пад Клецкам урэшце дала плён: я і сапраўды пачаў у хуткім часе “складаць вершыкі”. Яны і друкаваліся ў “Піянеры Беларусі”, “Бярозцы”. І такая прыхільнасць, як цяпер разумею, не ў малой ступені прадвызначыла будучую прафесію. А Іван Бурсаў, як і Васіль Вітка, таксама вядомы казачнік з ягоным часопісам “Вясёлка”, атрымліваецца, спрычыніліся да майго выбару жыццёвае дарогі. І ці ж толькі майго! Рыхтуючы да друку тэкст Ірыны Капчынскай “Маскоўскі беларус Іван Бурсаў”, я знайшоў у нэце здымкі вядомага паэта, былога ваеннага журналіста Сяргея Панізьніка. Што цікава: былі яны зроблены на 5-й Усесаюзнай нарадзе

маладых пісьменнікаў у Маскве таксама напрыканцы 60-х, з 25 сакавіка па 1 красавіка 1969 года. Подпісы да здымкаў красамоўныя: “Кіраўнік семінара маладых пісьменнікаў Іван Бурсаў — над рукапісамі Яўгенія Янішчыц”, “Іван Бурсаў з Мар’янам Дуксам”... З чаго лёгка зрабіць выснову: жывучы ў Маскве, Іван Цярэнцьевіч Бурсаў не адрываецца ад Беларусі, ён заўжды “на сувязі”, як цяпер кажуць, з землякамі. Сяргей Панізьнік, дасылаючы ў рэдакцыю здымкі, напісаў цёпла і вобразна: сёння Іван Бурсаў, масквіч-зямляк, на 89-й вярсце жыцця ад Мінска...

Дарэчы, па словах Сяргея, Рыгор Барадулін, з якім Бурсаў быў у вялікім творчым сяброўстве, называў яго: Іван Цярэшкавіч. А й сапраўды, давайце вернем імя Цярэнціў спагонвечнае беларускае гучанне: Цярэшка! Фалькларыстам вядомы ж і беларускі вясёлы, жарталівы абрад “Жаніцьба Цярэшкі”. А ў знакамiтай беларускі-касманаўткі Валянціны Церашковай прозвішча проста гаворыць само за сябе пра родавыя карані.

Яўгенія Янішчыц ды Іван Бурсаў. Вясна 1969 года

Паэт. Казачнік. Перакладчык. Удумлівы даследчык літаратуры. Гэта ўсё Іван Бурсаў. Набліжаецца 90-гадовы юбілей Івана Цярэшкавіча, і мы аддаем земляку даніну вялікай павагі. Спадзяемся, з часам ягоная кніганталогія “Дыхание времени”, якая выйшла ўсяго ў 60 асобніках, будзе пры фінансавай падтрымцы ФНКА “Беларусы Расіі” гожа перавыдадзена ды шырока пойдзе па ўсім свеце.

Даведка ГР. Іван Бурсаў нарадзіўся 19 снежня 1927 года ў горадзе Клімавічы ў сям’і вайскоўца. Працаваў пачаў счэпшыкам вагонаў на Чэлябінскім металургічным заводзе. Працаваў і

на Мінскім трактарным (1953-57). У 1962-м закончыў Літiнстытут у Маскве. Працаваў рэдактарам аддзела прозы часопіса “Нёман” (1962-64). З 1965 года жыве ў Маскве. Піша на рускай мове. У яго перакладах выйшлі зборнікі паэзіі Р. Барадуліна “Целиноград” (1961), “Раскидач” (1969), “Кошки в лукошке” (1985), Г. Бураўкіна “Голоса расстояний” (1964), У. Караткевіча “Вечерние паруса” (1969), В. Зуёнка “Основа” (1972), «Молчание травы» (паэма, 1987), А. Астрэйкі “Приключения деда Михеда” (1974), Е. Лось “Песня твоей сестры” (1977), К. Цвіркi “Закон воды” (1978), Д. Бічэль-Загнетавай “Где ходят босиком” (1987) ды іншыя.

РЭПАРТАЖ З ГЛЫБІНКІ

Лактышы, на таленты багатыя

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Пра тое, якімі Лактышы былі колісь, расказвала мне Яўгенія Краўчук: “Тут і мой бацька нарадзіўся, і бабулі з дзядулямі, і дзве мае дачкі... Цяжка мы жылі, працавалі заўсёды шмат, але ж так хораша было, весела. Адно аднаму дапамагалі. Калі гулялі, дык усёй вуліцай, песні спявалі, дзяўчаты на вярчоркі ўзімку збіраліся, вышывалі. Пасаг сабе сабіралі. Раней жа як было? Замуж рана выходзілі. Мне, напрыклад, і 18 не было, як за свайго гаспадара (Мужа. — **Аўт.**) пайшла. Дагэтуль вышывання навалачкі, абрусы, тканья посцілкі захоўваюцца. Сёлета 60 год было б, каб Іван мой не памёр, нашаму вяселю...”

У іншых старажылаў-лактышоўцаў падобныя жыццёвыя гісторыі. Вучыліся ў мясцовай васьмігадовай школе, працавалі ў калгаса, цялятніку. На ўласных сотках вырошчваюць бульбу, моркву, капусту, гарбузы... Спрадвечны занятка мужчын там рыбалоўства, пчаларства. Дарэчы, многія й цяпер маюць пасекі. А мёд лактышоўскі — адметны, духмяны: з нектара лясных ды палявых кветак.

Вядома, раней не прынята было з’яжджаць-перасяляцца. Вырасцілі сыны — жаніліся, будавалі хаты. Так павялічвалася вёска. Таму і Лактышы — вёска немалая. А прозвішчы вяскоўцаў амаль усе аднолькавыя: Матусевічы, Краўчукі, Мышкаўцы, Ленкаўцы, Зуйкевічы, Бондары, Стральчэні, Сергіені... Дарэчы, як каза-

ла на свяце супрацоўніца Ганцавіцкага райвыканкама Надзея Пашкевіч, у суседняй з Лактышамі вёсцы Хатынічы і па сёння так заведзена: заставацца. “Моладзь, зразумела, ездзіць на працу ў бліжэйшыя гарады — Ганцавічы, Пінск, Брэст... Некаторыя вахтавым метадам працуюць на будоўлях Мінска, Астраўца. Аднак жывуць — у роднай вёсцы, вядуць гаспадарку, дзяцей гадуець. Ёсць вуліцы ў Хатынічах даўжынёю мо больш за 6 кіламетраў!”

А вось з Лактышоў хлопцы-дзяўчаты патрохі з’язджаюць. “Няма на ўсіх працы”, — разводзяць рукамі бабулі ды дзядулі. Няшмат у вёсцы і дзяцей: можна пералічыць па пальцах. За малымі штораціцы прыязджае школьны аўтобус ды вязе на ўрокі ў суседнюю вёску. А ў будынку лактышоўскай школы цяпер — клуб. Ёсць там бібліятэка, створана ажно пяць музеяў — здаровага ладу жыцця, рыбалоўства, краязнаўчы, ваеннай гісторыі. А ў памяць пра былую школу застаўся адзіны клас: на партах — падручнікі ды сшыткі, на дошцы і сценах — фотаздымкі вучняў і настаўнікаў.

І ўсё ж Лактышы апошнім часам ажываюць, казаў загадчык клуба Аляксандр Матусевіч. Спусцелія хаткі ахвотна скупляюць дачнікі, будуць дамы, катэджы. Замест агародаў робяць роўныя прыгожыя лужкі, а па перыметры высаджаюць туі. Дзіўна, але ў Лактышах няма пакуль ніводнай аграсядзібы. Толькі паміж гэтай і су-

Добры ўраджай кавуноў сабралі сёлета ў Лактышах

Экспанаты выставы “Побыт нашых продкаў”

седняй вёскай Вялікія Круговічы, на месцы былога дзіцячага летніка “Чайка”, размясцілася база адпачынку “55 кардон”. Так што тым, хто захаце заняцца там асабістым турбізнесам альбо весці фермерскую гаспадарку, ёсць выдатная мясціна для “пачыну”. А землі ў Лактышах, казалі мне, такія: што ні кінь, то ўсё расце.

І вось гучна зайграла музыка. Павіншаваць лактышоўцаў са святам прыехалі творчыя калектывы з Агарэвіцкага дома культуры, Ганцавіч, Баранавіч. Хлопцы з мінскага рыцарскага клуба правялі рэканструк-

цыю старадаўняга бою. Дый самі вяскоўцы не заставаліся ў баку: чыталі вершы, спявалі, танчалі. Садавінай-гароднінай незвычайных формаў ды памераў здзіўлялі наведнікаў сяляне на выставе “Дары зямлі лактышоўскай”. Марыя Матусевіч ды Іосіф Краўчук прынеслі сапраўдныя кавуны. Пасля пачаставалі: сакавітыя, цукрова-салодкія! Так што вырашчаныя на Брэстчыне вялізныя ягады могуць паспаборнічаць і з украінскімі ды астраханскімі. А ў лактышоўцаў з’явілася яшчэ адна дзікавостка, якую смела можна пахваліцца.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Кірмашовыя сустрэчы

Беларусы Даўгаўпілса пабывалі на Ганненскім кірмашы ў Зэльве і цяпер чакаюць гасцей адтуль — ужо на сваім кірмашы

Чулі пра кірмашу Зэльве? Гісторыю паселішча вядзе з XVI стагоддзя, і ўжо гадоў праз сто ўладары там княскі род Сапегаў. З ім звязаны росквіт Зэльвы: яна мела славу як гандлёвае месца на шляху Мінск—Гродна—Беласток. На Ганненскім кірмаш прыязджалі да 5 тысяч купцоў з расійскіх губерняў, а таксама Польшчы, Швецыі, Даніі, Прусіі, Аўстрыі, Францыі ды з іншых краін. Кажуць, то было гэткае злучнае звяно між Усходам і Захадам. Асабліва добра ішоў гандаль коньмі: бывала, іх прадавалі па сотні ў дзень. Таму і выява каня — на гербе Зэльвы, і помнік яму ў горадзе ўсталяваны. А названы кірмаш у гонар Святой Ганны (у хрысціянстве — маці Багародзіцы): Дзень Святой Ганны каталікі святкуюць 26 ліпеня. Кірмаш пачынаўся 25-га, і доўжыўся цэлы месяц.

Цяпер кірмаш адроджаны, хоць і ў меншым фармаце. Гэта — галоўная культурная падзея года ў жыцці рай-

На Ганненскім кірмашы ў Зэльве ўсім было весела

цэнтра. Два дні — сёлета гэта былі 26 і 27 жніўня — Зэльва гуляе-веселяцца: кірмаш, рыцарскія турніры, конкурсы, гульні, майстар-класы, спаборніцтвы на мясцовым вадасховішчы, вялікі канцэрт... Па запрашэнні Зэльвенскага райвыканкама ў Ганненскім кірмашы сёлета ўпершыню паўдзельнічаў гурт “Пралескі” (кіраўніца Анастасія

Малышава) ад нашага Цэнтра беларускай культуры. Паміж установамі Даўгаўпілса і Зэльвы падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве ў сферы культуры. “Пралескі” паўгадзіны спявалі песні на беларускай, латышскай, латгалскай ды рускай мовах. Зэльва сустракала гасцей шчодрымі апладысмантамі.

На Ганненскім кірмашы мы падпісалі пагадненне аб супрацоўніцтве паміж Цэнтрам беларускай культуры Даўгаўпілса і аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Зэльвенскага райвыканкама Гродзеншчыны. Подпісы пад дакументам паставілі кіраўніца аддзела Галіна Раманчук і я. Будзем цесна ўзаемадзейнічаць у розных напрамках культуры. Дарэчы, народны гурт з Зэльвы ўжо атрымаў нашае запрашэнне на “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе”, які пройдзе 28 кастрычніка.

У Зэльве “Пралескі” не толькі спявалі, але ж і гулялі па кірмашы, купілі сувеніры і бурштынавы мёд, пакаштавалі смачныя стравы. Мы даведаліся, што ў Зэльве жыла паэтка Ларыса Геніюш, там пісала і сваю знакамітую “Сповідзь”. Пабывалі ў музеі, аглязелі славуцасці: Траецкую царква XIX стагоддзя і касцёл Святой Тройцы пачатку XX стагоддзя, Мемарыял воінам Вялікай Айчыннай.

Жанна Раманоўская, кіраўніца Цэнтра беларускай культуры, г. Даўгаўпілс

ТВОРЧАСЦЬ

Маэстра, танга!

Рыгор Арэшка

Данінай памяці кампазітару Сяргею Картэсу стаў канцэрт артысткі Алены Сало ў Камернай зале Вялікага тэатра

Сяргей Картэс нарадзіўся ў Чылі 18 лютага 1935 года, у горадзе Сан-Антонія. Маці яго, Людміла Картэс (народжаная Шастакоўская), была філолагам. У 20-я гады сям’я маці эмігравала ў Лацінскую Амерыку з Расіі, а бацька кампазітара — чыліец. У нэце знаходзім: 20 гадоў жыцця Сяргей Альбертавіч правёў у Аргенціне. Пачаў займацца музыкай у Буэнас-Айрэсе. У 1947-м родзічы яго падалі на ўсю сям’ю прашэнне аб савецкім грамадзянстве. Пераехалі ў СССР у 1955 годзе, і месцам пражывання для іх вызначылі Мінск. Сяргей Картэс закончыў Беларускаю дзяржкансерваторыю па класе кампазіцыі прафесара Анатоля Багатырова. У Беларусі ён і рэалізаваў свой талент. Кампазітар адышоў у Вечнасць сёлета 26 чэрвеня.

А 19 верасня заслужаная артыстка Беларусі Алена Сало запрасіла аматараў музыкі на свой канцэрт “Толькі танга”. У прэс-рэлізе, дасланым з Вялікага тэатра, гаворыцца, што ў той вечар спявачка нібы аддавала даніну вялікай павагі Сяргею Картэсу. “Без яго такая праграма наўрад ці калі-небудзь у мяне атрымалася б, — сказала Алена Сало. — Для мяне танга было звязана з імёнамі Вадзіма Козіна, Оскара Строка, Пятра Лешчанкі, не больш... Адночы ў тэатры сустрэла Сяргея Картэса, падзялілася планами: маўляў, мару зрабіць вечар танга... І толькі я гэта сказала, як ён з ходу наспяваў мне пару танга Карласа Гардэля і параіў уключыць у праграму яшчэ некалькі рэчаў”.

Так пачалося іх супрацоўніцтва. Сяргей Альбертавіч запрасіў спявачку да сябе, бо меў зборнікі танга. “Памятаю яго кабінет, у якім на паліцах ад падлогі да столі ляжалі самыя розныя кнігі і ноты, — згадвае спявачка. — У цэнтры пакоя стаяў старадаўні раяль, на якім ляжаў велізарны белы пухнаты кот. Картэс аддаў мне некалькі зборнікаў танга, пачаў нешта найграваць, вучыў мяне правільна вымаўляць словы па-іспанску”. Ён расказаў, што танга родам з бедных кварталаў Буэнас-Айрэса, і спачатку тая музыка гучала ў публічных дамах і партовых барах. А пасля яе палюбіў увесь свет. Першаасновай аргентынскіх танга быў... плач мужчыны па тым, што яго кінула любая: гэткая ганарлівая і незалежная амазонка... Распавёў кампазітар і пра Карласа Гардэля, якога ў Аргенціне лічаць каралём танга. Алена Сало ў свой канцэрт уключыла і яго кампазіцыі.

Рыхтуючы канцэрт, артыстка ўспамінала, як жыва, ярка, займальна распавядаў пра Аргенціну, танга Сяргей Картэс. Марыла запрасіць яго на сваю вечарыну. І, паўна, душа ягоная нябачна прысутнічала ў той вечар у Камернай зале Вялікага тэатра, якому Маэстра аддаў і частку свайго жыцця: у 1996-2002 гадах народны артыст Беларусі быў яго дырэктарам і мастацкім кіраўніком.